

2024-03-09

Rapport – Grön Handlingsplan 2023- våren 2024.

Anna-Karin Holmér, ordf. Naturskyddsföreningen Jönköpingskretsen

Under 2023 har Anna-Karin Holmér och Pia Larsson från Jönköpingskretsen, men här som representanter för Jönköpings Länsförbund, deltagit i arbetet med att för Jönköpings län ta fram en ny Grön Handlingsplan. Arbetet leds av Länsstyrelsen i Jönköping län. Den tidigare handlingsplanen gällde för 2018-2022.

Arbetet med Grön Handlingsplan är indelat i 4 delar. Vi har deltagit i den del som hanterar tätorter och tätortsnära bebyggelse.

Arbetet påbörjades i maj 2023. Ett uppstartsmöte hölls med information om de olika grupperna och hur arbetet skulle genomföras. Dessutom fick vi ta del av en Nulägesanalys ”Nuläge och Analys – underlag för framtagande av Grön Handlingsplan”. Nulägesanalysen var i vår mening välgjord och informativ. Det framkom att trenden för miljömålen i länet är neutral, men negativ för tätortsnära grönområden och kulturmiljövärden.

Under hösten hölls två arbetsmöten, arrangerade av Länsstyrelsen. Syftet med dessa och förväntningarna på deltagarna var:

- Delta i 2-3 arbetsgruppsmöten
- Ta fram åtgärdsförslag
- Formulera och lämna synpunkter på åtgärdsbeskrivningar mellan möten
- Förankra i din organisation

Vid första arbetsgruppsmötet gavs en presentation av Länsstyrelsen. Nedanstående resultat från tidigare arbete inom intresseområdet tätortsnära bebyggelse redogjordes, se figur nedan:

Resultat från 24 april

- Det behövs inte fler mål, fokusera på det som redan finns, samverkansfrågor och processer.
- Åtgärdsarbetet bör prioriteras efter vad som är viktigast.
- Lokala mål är viktiga för politik och genomslag.
- Särskilt viktiga mål för TÄT
 - Agenda 2030
 - Miljömålen
 - Friluftslivspolitiska målen
 - Folkhälsopolitiska målen

Horisontellt över alla arbetsgrupper		
Lagstiftning	Styrdokument	Aktiviteter
Kulturmiljölagen	RUS	LONA/LOVA
Miljöbalken	Markförvaltning	EU-projekt
Samrådsyttrande	Planer för infrastruktur	Klimatvecklan + Klimatrådet
Planprocesser	ÅGP, åtgärdsprogram för hotade arter	Hållbarhetsvecka
Vattenförvaltningen	Naturvärdesinventering	Riktade miljöåtgärder (t.ex arrika vägkanter)
	Hållbarhetsstrategier	Projekt invasiva arter
	Besöksnäringstrategin	Studentarbeten
	Friluftsplanner	Hälsans stig
	Skötselplaner	
Tätorter & tätortsnära miljöer		
Lagstiftning	Styrdokument	Aktiviteter
Skogsvårds-lagstiftning	Kommunala naturvårdsplaner	Gröna väggar/gröna tak
Plan – och bygglagen	Grönstrukturplaner	Plan återvinning byggmaterial till biokol
	Upphandling	Grönare städer
		SMULLE
		Pollinatörer i centrum

Läget i länet sammanfattades enligt nedan, inklusive utmaningar och möjligheter i länet:

Läget i länet

- Jönköpings län är ett av sex län som exploaterade störst andel jordbruksmark mellan åren 2016-2020.
- Endast två av länets kommuner svarar att de har en balans på bostadsmarknaden
- God tillgång till natur är positivt för människors fysiska och psykiska hälsa.
- 75 % av länets invånare har mindre än 1 km till naturområde. Rikssnittet är 68%.
- Antal barn i länet med övervikt och fetma har ökat de senaste åren.
- Klimatförändringar påverkar människors hälsa.
- Naturbaserade lösningar är ett viktigt verktyg för klimatanpassning och ger nytta för människors hälsa.

Regionala utmaningar

- Kunskapsbrist i alla led
- Friluftslivet behöver definieras som ett arbetsfält
- Svårt att konkretisera ekosystemtjänsternas värde
- Kortsiktiga beslut, ekonomiska värden underställs sociala- och miljövärden.
- Behövs en bredare samverkan och fler privata aktörer

Regionala möjligheter

- Förändrat boendemönster- Landsbygdskommuner med besöksnäring har en positiv utveckling
- Aktuella planeringsunderlag
- Naturbaserade lösningar för minska effekter av klimatförändringar
- Drivkrafter som förenar och skapar mervärde

Nya behov

Behov av mer agilt arbete, kunna fånga upp förändringar i omvärlden, hantera målkonflikter bättre

Behov av mer systematiskt, målstyrt och strategiskt arbete

Mer fokus på effekt och måloppfyllelse snarare än genomförande

Fånga upp löpande processer eller strategier i länet på ett bättre sätt

Samtliga närvarande vid arbetsmötena, utom Naturskyddsföreningen och Friluftsrådet, var representanter antingen för kommun eller länsstyrelse. Naturskyddsföreningen noterade att det inte någonstans i nulägesanalys eller presentationer nämns något över huvud taget om biltrafikens effekter på den tätortsnära miljön, och lyfte därför frågan muntligen vid första mötet.

Två arbetsgrupper skapades. Dessa skulle jobba med varsin fråga vilket ramlade ner till att bli "utbildning och information om biologisk mångfald" och "grönytor". Pia och Anna-Karin deltog i varsin arbetsgrupp.

Jag upplevde att denna process för att ta fram arbetsgrupper och ämnen inte var väl förankrad hos någon annan än de från länsstyrelsen som organiserade mötet. Mycket av all den information och de åsikter som kommit fram tidigare under workshopen "försvann" i det här steget, på ett – för åtminstone mig - otydligt sätt.

Länsstyrelsen jobbade fram ett förslag till text baserat på workshopen och deltagarna ombads komma med skriftliga synpunkter på detta inför nästa arbetsgruppsmöte. Naturskyddsföreningen var den enda deltagaren som lämnade in några synpunkter och ändringsförslag. Dessa bestod i tillägg som beskrev trafikens inverkan på tätortsnära grönområden och förslag relaterade till detta.

Ytterligare ett arbetsmöte hölls, men det kändes som om progressen avmattades. Inte mycket kom fram på detta möte.

Ett förslag för "förremiss" togs fram av Länsstyrelsen och distribuerades för frivilliga kommentarer senast 28:e februari 2024. De åtgärdsförslag som tagits fram inkluderar:

- Stärkt grönplanering och utveckling av grönytor
- Kunskaphöjande insatser för biologisk mångfald

I kontakt mellan Anna Isaksson och Anna-Karin Holmér, utarbetades ett tilläggsförslag om ideellt engagemang för biologisk mångfald, vilket även förankrats hos Naturskyddsföreningens Länsförbund i Jönköping. Detta förslag har lagts till remissförslaget som extra åtgärdsförslag.

- Ideellt engagemang för biologisk mångfald och friluftsliv

Övriga 3 delområden inom projektet har tagit fram nedanstående förslag:

- Uppvisningsgårdar i odlingslandskapet
- Upphandling av livsmedel
- Natur- och kulturvärden i landskapsperspektiv
- Samverkansråd för biologisk mångfald och friluftsliv
- Systematiskt arbete med biologisk mångfald
- Verka för att stärka skogens olika ekosystemtjänster

Naturskyddsföreningen har inte lämnat några synpunkter på förremissen.

Nästa steg blir nu fortsatt förankring och remiss.

Beslut om fastställande skall ske hösten 2024 och den nya handlingsplanen skall träda i kraft årsskiftet 2024-2025.